

Erdélyi Ákos¹

A terrorizmustrendek alakulásának áttekintése az Európai Unióban, a TE-SAT jelentések tükrében

*An Overview of Terrorism Trends
in the European Union Based on the TE-SAT Reports*

A terrorizmus vizsgálatának szükségessége napjainkban felértékelődött, tekintettel arra, hogy a terrorizmus ma már nemcsak regionális, hanem globális probléma is. Egyre több támadást követnek el magányos merénylők, és a radikalizáció is számos platformon megjelenhet manapság, köszönhetően az intenzív online jelenlétnek.

Jelen írásom célja az Európai Unió terrorizmustrendjeinek áttekintése és a terrorfenyegetettség értékelése, ennek érdekében elemzem az Europol által 2020 és 2025 között közzétett Terrorism Situation and Trend (TE-SAT) jelentéseket.

Kétségtelen, hogy napjainkban a terrorfenyegetettség többek között komoly biztonságpolitikai kihívást jelent. Az újfajta trendek alakulásának nyomon követése komoly feladat elé állítja a hírszerző ügynökségeket, a felderítés pedig sokkal összetettebbé vált. Különösen igaz ez a magányos merénylők által jelentett veszélyre és felderítésük kihívásaira.

Kulcsszavak: terrorizmus, Európai Unió, prevalencia, karakterisztikák, TE-SAT

The necessity of examining terrorism has significantly increased in recent times, as terrorism has evolved from a regional issue into a global challenge. Attacks carried out by lone actors are becoming increasingly frequent, and radicalization can now occur across a wide range of platforms, largely due to the pervasive presence of online media.

The aim of this paper is to provide an overview of terrorism trends in the European Union and to assess the current level of terrorist threat. To this end, I will examine the Terrorism Situation and Trend Reports (TE-SAT) published by Europol between 2020 and 2025.

¹ Krízisintervenció szakpszichológus-jelölt, kriminológus, PhD-hallgató, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti Magatartástudományi és Kriminálpszichológia Tanszék, e-mail: erdelyi.akos@uni-nke.hu

There is no doubt that terrorism today poses a serious security policy challenge. Tracking the development of new trends is a significant task for intelligence agencies, and the process of detection has become increasingly complex. This is particularly true in the case of lone-actor terrorists, whose threat is especially difficult to detect and counter.

Keywords: terrorism, European Union, prevalence, characteristics, TE-SAT

Bevezetés: néhány gondolat a terrorizmusról

Noha Magyarországon igazán komoly következményekkel járó terrorcselekményt a 2000-es években nem követtek el,² annak társadalomra való veszélyessége megkérdőjelezhetetlen,³ és a sajtóban megjelent közelmúltbeli, főként európai incidensek⁴ nemcsak komoly társadalmi feszültségeket, hanem komplex rendészeti kihívásokat is eredményeznek mind a felderítés, mind az elhárítás terén.

A fenyegetettség súlyától, valamint a fókuszált kutatásoktól függetlenül a terrorizmusnak nincs konszenzuson alapuló definíciója.⁵

„Az általánosan elfogadott ismérvek alapján azt lehet mondani, hogy a terrorizmus eltérő eszmarendszerekből merítő, sajátos logikának engedelmesskedő, változatos formákat öltő módszeres erőszak-alkalmazás vagy ezzel való fenyegetés, amelynek célja politikai törekvések szolgálata azáltal, hogy az áldozatban, a közösségben, az államban, a társadalomban megalkuvó magatartás alakuljon ki. A cél általában politikai, ideológiai, vallási, etnikai stb. tartalmú radikális változás kikényszerítése. Az eszköz pedig jogi lényegét tekintve köztörvényes, erőszakos bűncselekmény.”⁶

Kaiser és Tálás rámutatnak arra is, hogy noha valóban nincs egységes meghatározása, a terrorizmus, annak tartalma mégis viszonylag pontosan körülírható. „A különböző terrorizmusdefiníciók közös elemei közé az erőszak használata és az erőszakkal való fenyegetés, a politikai célok, a félelemkeltés szándéka, a civil vagy nem harcolókkal szembeni alkalmazás, illetve az állami szint alatti elkövetők (csoportok vagy egyének) tartoznak.”⁷

Ahogy a terrorizmus meghatározása, úgy annak típusai és klasszifikációi is nagyfokú variabilitást mutatnak: a terrorizmus nagyon komplex jelenség, nem meglepő tehát, hogy annak tipizálása is sokszínű. A tipizálás alapja lehet a terrorizmus szervezettsége, a mögötte lévő ideológia, a politikai beágyazottság, az elkövetés mögött meghúzódó motiváció stb.⁸

A terrorizmuskutatások a tipologizálás mellett az utóbbi években egyre nagyobb figyelmet fordítanak a magányos farkasok által elkövetett terrorcselekmények vizsgálatára, amelyek felderítése és elhárítása komoly feladatot ró a terrorelhárító egységekre, szerte

² KORINEK 2020.

³ GÄRTNER 2014.

⁴ DÉVAI 2025; BÁNÁTI 2025; BAKRÓ-NAGY 2025; VILÁGI 2025; MOLNÁR 2024; ARADI 2022.

⁵ PÉK 2022; KORINEK 2020; SCHUURMAN 2018; KAISER-TÁLÁS 2012.

⁶ KORINEK 2010: 407.

⁷ KAISER-TÁLÁS 2012: 138.

⁸ LÓPEZ WERNER 2025; FAGGYAS-RÉMAI 2024; JACOBSEN 2022; ERDÉLYI 2022; HALLER-IVASKEVICS 2020; KORINEK 2020; GREENBURG 2011; MILLER 2006; MARTIN-MARTIN 2003; CHALECKI 2002; EMBAR-SEDDON 2002.

a világban. Az e típusú cselekmények jellemzője, hogy azt az elkövető egyedül, támogatás nélkül, terrorszervezettől függetlenül, saját vagy másoktól átvett ideológia alapján követi el, radikalizálódása eltér a terrorcsoportba szerveződő terroristákétól, továbbá egyes esetekben pszichopatológiák megléte is felmerül, amelyek motiválhatják az elkövetőt tette végrehajtásában, ahogy például Anders Behring Breiviknél is történt.⁹

Fontos kérdés továbbá – többek között – az elkövetők radikalizálódásának elemzése, valamint a börtönöknek mint a radikalizálódás lehetséges színtereinek a vizsgálata, amely témák egyre inkább teret kapnak az empirikus kutatásokban is.¹⁰

Az Europol és a Terrorism Situation and Trend (TE-SAT) Reports

Az Europol feladata főszabály szerint a tagállamok rendvédelmi szervei, nyomozó hatóságai felderítő tevékenységének támogatása a mandátumába tartozó bűncselekmények elkövetése esetében. A felderítéstámogatáshoz számos eszköz áll rendelkezésre, egyrészt a gyors kommunikációs csatornák, másrészt az Europol által készített stratégiai elemzések és jelentések.

„A stratégiai jelentések átfogóan dolgozzák fel egy adott bűnözési terület bűnügyi helyzetét, kihívásait, valamint gyakran javaslatokat is tesznek azok kezelésére. Az Europol által készített stratégiai jelentések közül kiemelendő az EMPACT ciklushoz igazodóan négy évente készítendő SOCTA, a terrorizmus elleni küzdelem aktualitásait összefoglaló TE-SAT, valamint az évente készülő és a kiberbűnözés helyzetét bemutató IOCTA.”¹¹

Az Europol terrorizmusellenes küzdelmét számos tragédia alakította az évek során, kezdve a 2004-es madridi merénylettekkel, a 2015. januári és novemberi párizsi, valamint a 2016-os brüsszeli terrortámadásokon át a számos magányos merénylet által elkövetett bűncselekményekig.¹²

A terrorizmus elleni küzdelemről, a terrorcselekmények alakulásáról és a terrorizmus tendenciáiról szóló TE-SAT-jelentés (*Terrorism Situation and Trend Reports*) évente megjelenő, nyilvános elemző-értékelő összefoglaló. Az évek alatt a TE-SAT az Europol legfontosabb stratégiai elemzési kiadványává és a terrorizmus nemzetközi alakulásának nyomon követésére szolgáló referenciává vált.¹³

A TE-SAT-jelentések szerkezeti felépítése azonos: az általános trendek bemutatása után a jelentések sorra veszik az egyes terrorizmusirányzatok (dzsihadista, szélsőbal- és szélsőjobboldali, etnonacionalista és szeparatista) tagállamokbeli alakulását, a magányos merényletek jelentette fenyegetettséget, a terrorizmus és a szervezett bűnözés kapcsolatát, a terrorizmus finanszírozásának aspektusait, a terrorizmussal kapcsolatos büntetések

⁹ PIERRE 2025; HAHN et al. 2025; FARKAS 2016, 2022, 2023; PETHŐ-KISS 2022; AKHGAR-WELLS-BLANCO 2020; HARTLEB 2020; MERINGOLO 2020; RÉMAI 2020; GULLESTAD 2017; JACOBSEN – MAIER-KATKIN 2015; HAMM-SPAAR 2015; CONNOR-FLYNN 2015; MELOY-HABERMAYER-GULDIMANN 2015; GILL-HORGAN-DECKERT 2014; MELLE 2013.

¹⁰ RÉMAI 2024; DA SILVA et al. 2024; VAN OORSCHOT et al. 2024; KELLY-ROTHERMEL-SUGIURA 2024; MAULANA-INDRIANA-GOEI 2022; PETHŐ-KISS 2022; KANOL 2022; FARKAS 2016.

¹¹ VETTER 2024: 1578.

¹² ORTIZ 2024; SZABÓ 2023.

¹³ ORTIZ 2024.

kiszabásának gyakorlatát és a börtönradikalizáció jelenségét. Jelen írásban elsősorban a terrorizmustrendek alakulására fókuszálok, kiemelve közülük a dzsihadista háttérű és a magányos merénylők által elkövetett terrorcselekmények karakterisztikáit.

A terrorizmus alakulásának tendenciái a TE-SAT-jelentések tükrében (2019–2024)

2019-ben 119 terrortámadásként kezelt bűncselekményt követtek el az Európai Unió területén, amelyek közül a legtöbbet Nagy-Britanniában (N = 64) regisztrálták, míg az EU kontinentális területén a terrorcselekmények prevalenciája ettől valamelyest alacsonyabb volt (N = 55). Ezzel összhangban a legtöbb, terrorizmussal összefüggésbe hozható letartóztatás szintén Nagy-Britanniában történt: összesen 281 főt tartóztattak le terrorizmushoz kapcsolódó gyanú alapján. A második legtöbb letartóztatásra Franciaországban került sor: itt 224 személyt tartóztattak le, míg a dobogó harmadik fokára Olaszország állhatott fel, ahol 132 fő került letartóztatásba.¹⁴

2020-ban a terrortámadások száma az előző évhez képest több mint a felére csökkent: 57 terrortámadásról beszélhetünk EU-szerte, és 449 főt tartóztattak le terrorizmussal összefüggésben elkövetett bűncselekmények miatt,¹⁵ ami szintén jóval kevesebb, mint egy évvel korábban. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a terrorcselekmények csökkenő számának oka nem feltétlenül abban keresendő, hogy alacsonyabb lett volna a fenyegetettség mértéke, hanem sokkal inkább a megváltozott geopolitikai helyzet eredményezte, tekintettel arra, hogy a 2021. évi TE-SAT-jelentésben az Egyesült Királyság már nem szerepel. A legtöbb támadást Olaszországban követték el (N = 24), míg a legtöbb letartóztatásra Franciaországban került sor (N = 127).

2021-ben az előzőkhöz képest még kevesebb, mindössze 15 terrortámadást regisztráltak az EU-tagállamok területén, és 388 főt tartóztattak le: 2021-ben a letartóztatások többségére (N = 260) dzsihadista terrorizmushoz kapcsolódó nyomozások eredményeként került sor Franciaországban (N = 96), Spanyolországban (N = 39) és Ausztriában (N = 23).¹⁶

2022-ben 28 terrorcselekményt regisztráltak az EU-tagállamok, míg 380 főt tartóztattak le terrorizmushoz kapcsolódó bűncselekmények miatt.¹⁷ A terrortámadásokkal érintett országok 2022-ben Olaszország (N = 12), Franciaország (N = 6), Görögország (N = 4), Belgium (N = 3), Németország (N = 1), Szlovákia (N = 1) és Spanyolország (N = 1) voltak. A legtöbb letartóztatást Franciaországban (N = 109) és Németországban (N = 75) fogatosították.¹⁸

2023 jóval több eseményt tartogatott az előző évekhez képest: 120 terrortámadás történt EU-szerte, és 426 fővel szemben fogatosítottak letartóztatást a nyomozó hatóságok.¹⁹ A támadások száma eggyel meghaladta az addigi legmagasabb, 2019-es terrortámadás-gyakoriságot, ugyanakkor a letartóztatások száma jóval elmaradt

¹⁴ Europol 2020.

¹⁵ Europol 2021.

¹⁶ Europol 2022.

¹⁷ Europol 2023.

¹⁸ Europol 2023.

¹⁹ Europol 2024.

a 2019-es letartóztatásokhoz képest. A legtöbb terrortámadást Franciaországban (N = 80) és Olaszországban (N = 30) követték el, míg a legtöbb letartóztatás Spanyolországban (N = 84) történt.²⁰ Érdemes kiemelni azt is, hogy 2023-ban a terrortámadások több mint fele (N = 70) szeparatista terrorcsoportok által elkövetett támadás volt Korzikán. 32 szélsőbaloldali terrortámadás történt – ezek közül 30 Olaszországban, 1-1 pedig Görögországban és Spanyolországban; és mindössze 14 dzsihadista háttérű támadásra került sor.

2024-ben ismét jelentősen csökkentek a terrortámadások a tagállamokban: mindössze 58 terrorcselekményt regisztráltak ez évben, szemben az előző évi 120 támadással. A letartóztatások száma ezzel ellentétben tovább növekedett: 2024-ben összesen 449 főt tartóztattak le terrorizmushoz kapcsolódó bűncselekmények miatt.²¹ Az is megállapítható, hogy a legtöbb, terrorizmussal összefüggő bűncselekményt Olaszországban (N = 20) és Franciaországban (N = 14) regisztrálták – a többi tagállam esetében ezek előfordulási gyakorisága 1 és 3 között mozgott esetszámonként. A legtöbb letartóztatást Spanyolországban foganatosították: 90 embert tartóztattak le a nyomozó hatóságok. Franciaországban 69, Olaszországban 62, Németországban 55 főt tartóztattak le.²²

A terrortámadások és a letartóztatások számának alakulását a vizsgált időszakban az 1. ábra szemlélteti.

A letartóztatásokra nem csak terrorcselekmény elkövetése esetén került sor: olyan büntetendő, terrorizmussal kapcsolatban álló cselekmények esetében is történtek letartóztatások, mint a terrorizmus finanszírozása, logisztikai segítségnyújtás, online gyűlölet-bűncselekmények, terrorizmus népszerűsítése vagy támogatása. A TE-SAT-jelentésekben nyomon követhető a terrorizmus egyes motivációs háttereinek alakulása is.

2019-ben a tagállamokban elkövetett 119 terrorcselekmény közül 21 dzsihadista, 6 szélsőjobboldali, 26 szélsőbaloldali, 57 etnonacionalista/szeparatista, valamint 3 specifikus célú terrorcselekmény (*single-issue terrorism*)²³ történt; további 6 terrortámadás nem meghatározott (*non specified*) kategóriába került.²⁴

2020-ban a tagállamokban 57 terrorizmussal összefüggésbe hozható cselekményt regisztráltak, amelyek közül 14 dzsihadista, 4 szélsőjobboldali, 25 szélsőbaloldali és 14 etnonacionalista/szeparatista terrorcselekmény volt. Specifikus célú és nem meghatározott terrorcselekmény 2020-ban nincs regisztrálva.²⁵

2021-ben a 15 regisztrált terrorcselekmény közül 11 dzsihadista, 3 szélsőjobboldali és 1 szélsőbaloldali háttérű.²⁶ A 2022-ben regisztrált 28 terrortámadásból 6 dzsihadista, 4 szélsőjobboldali, 18 szélsőbaloldali motivációjú terrortámadás volt.²⁷ 2023-ban összesen

²⁰ Europol 2024.

²¹ Europol 2025.

²² Europol 2025.

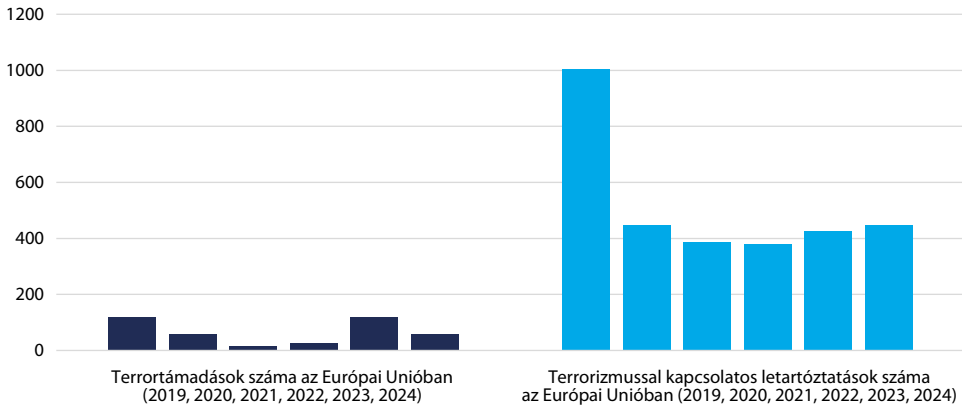
²³ *Single-issue terrorism* (SIT): a szélsőséges és terrorszervezetek bűncselekmények elkövetésével igyekeznek megváltoztatni egy konkrét politikai döntést vagy gyakorlatot, szemben azokkal a csoportokkal, amelyek célja a teljes politikai, társadalmi vagy gazdasági rendszer megdöntése. Az ebbe a kategóriába tartozó csoportok tevékenysége általában olyan specifikus ügyekre irányul, mint az állatvédelem, a környezetvédelem vagy az abortuszellenes mozgalmak. Ezen csoportok közé sorolható például a Földfelszabadítási Front (*Earth Liberation Front*, ELF) és az Állatfelszabadítási Front (*Animal Liberation Front*, ALF). Lásd Europol 2020.

²⁴ Europol 2020.

²⁵ Europol 2021.

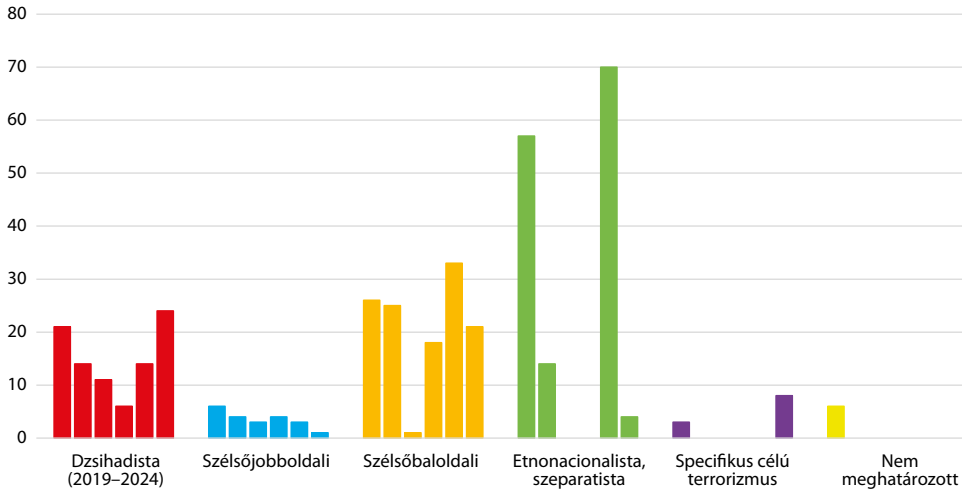
²⁶ Europol 2022.

²⁷ Europol 2023.

1. ábra: A terroristákadások és a terroristákadásokkal kapcsolatos letartóztatások alakulása az Európai Unióban (2019–2024)

Forrás: a szerző szerkesztése Europol 2020–2025 alapján

2. ábra: A terrorizmus egyes típusainak prevalenciája az Európai Unióban (2019–2024)

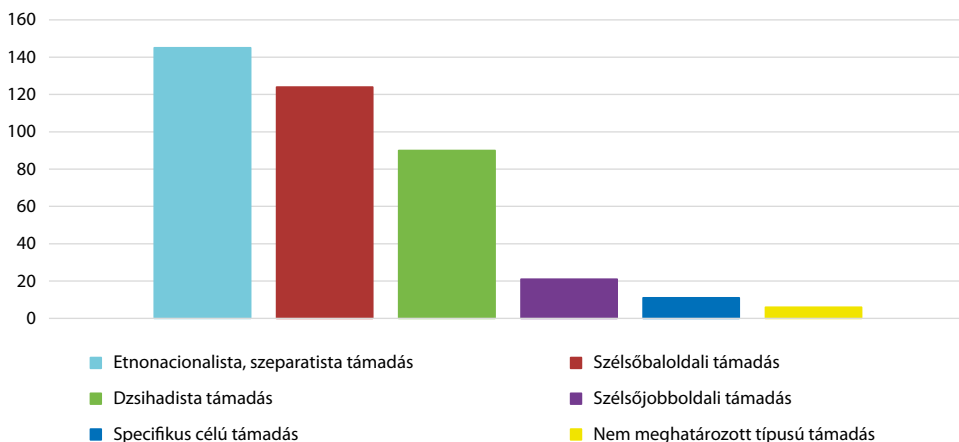
Forrás: a szerző szerkesztése Europol 2020–2025 alapján

120 támadást regisztráltak, ebből 70-et szeparatista, 33-at szélsőbaloldali, 14-et dzsihadista, 3-at pedig szélsőjobboldali csoportok vállaltak magukra.²⁸ A 2024-ben regisztrált terroristákadások (N = 58) közül 24 volt dzsihadista, 1 szélsőjobboldali, 21 szélsőbaloldali, 4 szeparatista indíttatású, 8 támadás pedig a nem meghatározott (*non specified*) kategóriába került.²⁹

A terrorizmus típusainak megoszlását évenkénti bontásban a 2. ábra mutatja be.

²⁸ Europol 2024.

²⁹ Europol 2025.

3. ábra: A terrorizmus egyes típusainak összesített prevalenciája az Európai Unióban, a leggyakoribbtól a legritkábbig (2019–2024)

Forrás: a szerző szerkesztése Europol 2020–2025 alapján

Specifikus célú terrortámadást csak 2019-ben és 2024-ben regisztráltak – ezek előfordulási gyakorisága elenyészőnek mondható a többi terrorizmusmotivációhoz képest. A TE-SAT-jelentések statisztikai adatai alapján kijelenthető, hogy az Európai Unióban a legjellemzőbb az etnonacionalista/szeparatista típusú terrorizmus, amelyet a szélsőbaloldali ideológiák vezetett támadások követnek (3. ábra). A dzsihadista motivációjú támadás a vizsgált időszakban a harmadik legjellemzőbb típus volt az EU-ban, 2019 és 2022 között csökkentő tendenciát mutatott, azonban 2022-től ismét emelkedés figyelhető meg a dzsihadista támadások gyakoriságában.

Áttekintve az egyes terrorizmustípusok előfordulási gyakoriságát, kijelenthető, hogy az Európai Unió terrorfenyegetettsége nem mutat kiugró változatosságokat, vagyis az EU terrorfenyegetettségében viszonylagos állandóság figyelhető meg. Ugyanakkor az is látható, hogy egyes terrorizmustípusok időszakosan eltérő hangsúllyal vannak jelen, például míg 2020-ban a szélsőbaloldali motivációjú cselekmények voltak hangsúlyosak, addig 2021-ben a dzsihadista, 2023-ban pedig az etnonacionalista/szeparatista támadások előfordulási gyakorisága volt a legnagyobb.

Éppen ezért érdemes röviden, szemléletesen összefoglalni azt, hogy az Europol eme három fő terrorizmustrendet miként is definiálja, és milyen szempontrendszerek alapján sorolja be az egyes terrorcselekményeket a különböző trendek közé (1. táblázat).

A következőkben pedig valamivel részletesebben tekintem át a dzsihadista terrorizmus és a magányos merénylők által elkövetett terrorcselekmények EU-béli karakterisztikáit a TE-SAT jelentések tükrében. A részletezés indoka egyrészt a kriminalizációs tendencia, már ami a dzsihadista indíttatású támadásokat illeti, másrészt pedig, hogy a magányos merénylők jelentette fenyegetettség napjainkban felértékelődött, így az ő karakterisztikáinak az elemzése-értékelése szintúgy fontos.

1. táblázat: Az Európai Unióban előforduló három legjellemzőbb terrorizmustípus értelmezési rendszere

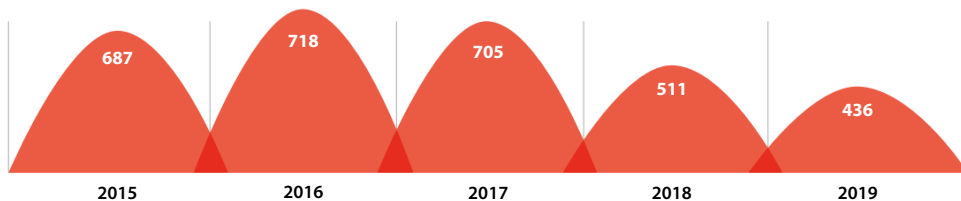
Terrorizmus-típus	A terrorizmustípus Europol szerinti meghatározása
Etnonacionalista, szeparatista típus	Az etnonacionalista és szeparatista terrorszervezeteket a nacionalizmus, etnikai hovatartozás és/vagy vallási meggyőződés motiválja. A szeparatista csoportok célja egy önálló állam létrehozása egy már létező ország területéből, illetve egy adott terület elcsatolása egyik államtól egy másikhoz. Az etnonacionalista és szeparatista terrorszervezetek esetében nem ritka a baloldali vagy jobboldali ideológiai elemek megjelenése sem, amelyek kiegészítik vagy erősítik az identitásalapú célkitűzéseket.
Szélsőbaloldali típus	A baloldali terrorszervezetek célja, hogy erőszakos forradalmat robbantsanak ki az állam politikai, társadalmi és gazdasági rendszerének megdöntésére, annak érdekében, hogy szocialista, végső soron pedig kommunista és osztály nélküli társadalmat hozzanak létre. E csoportok ideológiája gyakran marxista–leninista alapokon nyugszik. Az anarchista terrorizmus olyan erőszakos cselekményeket jelöl, amelyeket az államhatalom és az autoritás teljes hiányát társadalmi modellként propagáló csoportok vagy egyének hajtanak végre. Az anarchista mozgalmak forradalmi, antikapitalista és tekintélyellenes célkitűzéseket követnek.
Dzsihadista típus	A dzsihádzizmus a szalafizmus egy erőszakos irányzata, amely egy olyan megújulást hirdető szunnita iszlám mozgalom, amely elutasítja a demokráciát és a választott parlamenteket, mivel nézete szerint az emberi törvényhozás összeegyeztethetetlen Isten kizárólagos törvényalkotói státuszával. A dzsihadisták célja egy olyan iszlám állam létrehozása, amely kizárólag az általuk értelmezett iszlám jog (saría) alapján működik. A szalafizmus más irányzataitól eltérően a dzsihadisták legitimnek tekintik az erőszak alkalmazását, hivatkozva a klasszikus iszlám dzsihádfogalmakra. A „dzsihád” szó szerinti jelentése „törekvés” vagy „erőfeszítés”, azonban a dzsihadisták ezt vallásilag igazolt fegyveres harcként értelmezik. Mindazokat, akik elutasítják a dzsihadista iszlám-jog-értelmezést, az „iszlám ellenségeinek” tekintik, és ezért jogos célpontnak minősítik őket. Bizonyos dzsihadista irányzatok az ellenségek körébe sorolják a síitákat, a szúfikát, valamint más muszlim közösségeket is.

Forrás: a szerző szerkesztése Europol 2025 alapján

A dzsihadista támadások jellemzői az EU-tagállamokban a TE-SAT alapján

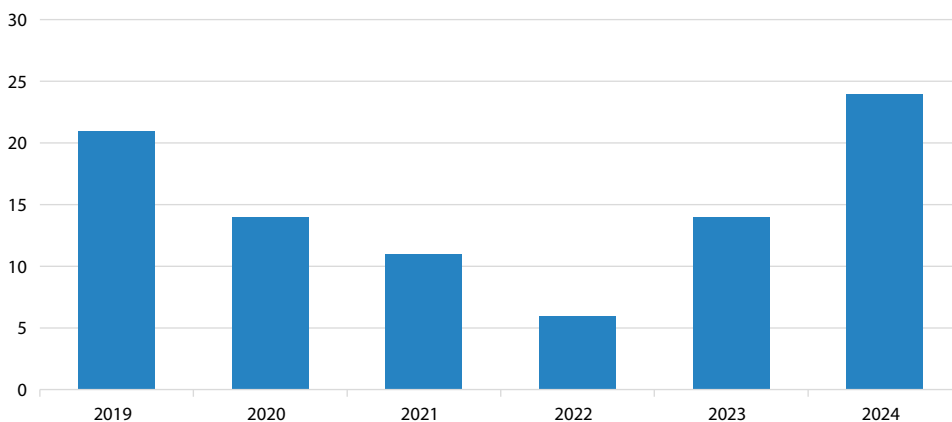
A 2020-as TE-SAT-jelentés megállapította, hogy a 2019-ben elkövetett dzsihadista támadások, továbbá a cselekményekhez kapcsolódó letartóztatások jelentős része olyan szervezetek tevékenységéhez volt köthető, mint az Iszlám Állam (IS), a Harakat Ahrar al-Sham al-Islamiyya (Ahrar al-Sham Iszlám Mozgalom), a Junud al-Sham (Levante katonái), illetve a Harakat al-Shabab al-Mujahidin (HSM, Mudzsahed Ifjúsági Mozgalom). Ugyanakkor ez évben csökkent a dzsihadista támadásokkal összefüggésben foganatosított letartóztatások száma: az előzőkhöz képest 2019-ben mindössze 436 főt tartóztattak le ilyen jellegű bűncselekménnyel összefüggésben (4. ábra).

2020-ban a terrortámadások 24,5%-át (N = 14) dzsihadista támadásként értékelték. Az EU-ban és az Egyesült Királyságban elkövetett összes dzsihadista támadást férfiak hajtották végre, akik 18 és 33 év közöttiek voltak. Az elkövetők családi háttere vagy

4. ábra: A dzsihadista terrorizmussal összefüggő letartóztatások alakulása (2015–2019)

Forrás: Europol 2020: 33

5. ábra: A dzsihadista terrortámadások számának alakulása (2019–2024)

Forrás: a szerző szerkesztése a TE-SAT jelentések alapján

születési helye – még azoké is, akik EU-s állampolgárok – jelentősen eltért egymástól. A tíz befejezett dzsihadista támadás közül négyet EU-s állampolgárságú személy követett el. Öt támadás elkövetője menedékkérőként vagy irreguláris migránsként lépett be az Európai Unió területére; ezek közül négy esetben az elkövetők több évvel a támadás végrehajtása előtt érkeztek az EU-ba.³⁰

2021-ben a 15 terrortámadás közül 11 volt dzsihadista hátterű, az összes támadás mintegy 73%-a,³¹ míg 2022-ben a 28 támadásból mindössze 6 volt ilyen (21%).³² Ez az arány 2023-ban mindössze 11,67% volt (N = 14), ami jelentős csökkenésnek mondható.³³ 2024-ben ismét nőtt a dzsihadista hátterű támadások száma: a regisztrált 58 terrortámadás közül 24 volt ilyen jellegű, azaz a támadások több mint 40%-a.³⁴

A dzsihadista terrortámadások számának évenkénti alakulását az 5. ábra szemlélteti.

³⁰ Europol 2021.

³¹ Europol 2022.

³² Europol 2023.

³³ Europol 2024.

³⁴ Europol 2025.

Esetek az Európai Unióban elkövetett dzsihadista támadások közül

Habár 2015 után a dzsihadista háttérű terrortámadások előfordulási gyakorisága megnőtt az Európai Unió területén, azokat elsősorban a nyugati régióban, Franciaországban és Belgiumban követték el. Ugyanakkor nem csak ez a két ország szembesült a dzsihadista merényletekkel és az azok jelentette kihívásokkal.

- 2019-ben 6,5 év szabadságvesztésre ítélték egy férfit Hollandiában, aki 2014-ben Szíriába utazott és részt vett az IS kiképzésén. A férfi több fényképen is fegyverrel és harci öltözetben van lefotózva; az egyik, amelyet a Facebookon tett közzé, őt ábrázolta egy keresztre feszített, nyilvánosan kiállított holttest mellett pózolva. A bíróság megállapítása szerint ezzel a cselekményével megsértette az elhunyt emberi méltóságát, ami háborús bűncselekménynek minősül. A háborús bűncselekményen túlmenően a bíróság bűnösnek találta az IS-hez való csatlakozás, valamint terrorcselekmény előkészítése miatt is.³⁵
- 2019. március 18-án egy 37 éves férfi négy embert megölt, és további kettőt súlyosan megsebesített, amikor tüzet nyitott utastársaira egy villamoson Utrechtben. A cselekmény elkövetése után találtak nála egy holland nyelven írt üzenetet, amelyben ez állt: „A vallásomért teszem ezt. Ti muszlimokat öltök, és el akarjátok venni a vallásunkat, de nem fogtok sikerrel járni. Allah a legnagyobb.” Az elkövetőt a hatóságok erőszakos visszaeső bűnelkövetőként tartották nyilván, aki két héttel a támadást megelőzően állt bíróság elé szexuális bűncselekmény elkövetése miatt. Az elkövető a hatóságok szerint mentális zavarok jegyeit mutatta, ugyanakkor szélsőségessegre utaló hajlama nem volt.³⁶
- 2020. április 4-én egy 33 éves, szudáni származású férfi késsel megölt két személyt, további ötöt pedig megsebesített a franciaországi Romans-sur-Isère-ben. Az elkövető először egy dohányboltba ment be, ahol a tulajdonost és annak feleségét késelte meg, majd egy pékség előtt várakozó járókelőkre támadt, két személy életét kioltva. A rendőrség a helyszínen letartóztatta. A férfi 2016-ban érkezett Franciaországba, és a jelentések szerint sem a rendőrség, sem a titkosszolgálatok nem tartották nyilván. Lakóhelyén olyan, feltehetően saját kezűleg írt dokumentumokat találtak, amelyekben Franciaországot a „hitetlenség földjeként” jellemezte.³⁷
- 2020. október 4-én egy férfi késsel támadást követett el két turista ellen a németországi Drezdában. A támadás következtében mindkét férfi súlyos sérüléseket szenvedett, egyikük később a kórházban elhunyt. Október 20-án egy 20 éves szíriai állampolgárt azonosítottak elkövetőként és őrizetbe vették. A hatóságok szerint a támadás radikális iszlamista indíttatású volt. Az elkövető az áldozatait – egy meleg párt – tudatosan választotta ki, mivel azok szerinte a liberális és „hitetlen” társadalom szimbólumainak számítottak. A férfi 2015-ben érkezett Németországba, ahol később radikalizálódott. 2018-ban börtönbüntetésre ítélték, és az elkövetést megelőzően mindössze öt nappal korábban szabadult.³⁸

³⁵ Europol 2020.

³⁶ Europol 2020.

³⁷ Europol 2021.

³⁸ Europol 2021.

- 2023. január 25-én a spanyolországi Algecirasban egy magányos elkövető erőszakos támadást hajtott végre három katolikus templomban és azok környékén, két személy megsebesült, egy pedig életét veszítette. A 25 éves gyanúsított machetével felfegyverkezve, vallási indíttatásból választotta ki áldozatait. A támadót a hatóságok őrizetbe vették. Az elkövető lakóhelyén végzett házkutatások során audiovizuális anyagokat, valamint az Iszlám Államot dicsőítő közösségi médiás tartalmakat találtak.³⁹
- 2024. március 2-án Zürichben egy 15 éves fiú késsel támadott meg egy ortodox zsidó férfit, súlyos sérüléseket okozva. A támadást egy nappal korábban előre bejelentette a közösségi médiában: a fiatal fiú a támadást megelőző délutánon egy videófelvételt készített, amelyben hűséget fogadott az Iszlám Államnak, és bejelentette szándékát, miszerint a lehető legtöbb „hitetlent” – különösen a zsidókat – meg kívánja ölni. Emellett felszólította a muszlim közösséget, hogy kövessen el erőszakos cselekményeket zsidók és keresztények ellen. A videót közvetlenül a támadás előtt közzétette a közösségi médiában, majd a támadás során élő közvetítést indított, amelyet több személy is nyomon követett.⁴⁰
- Ugyancsak 2024 márciusában, Ausztriában őrizetbe vettek egy 14 éves, az Iszlám Állam ideológiája által inspirált lányt, akit azzal gyanúsítanak, hogy terrortámadást tervezett Graz városában. A gyanúsított kapcsolatban állt más radikalizálódott személyekkel is, akikkel megosztotta terveit. Szándéka szerint olyan emberek ellen akart támadást végrehajtani, akiket „hitetlennek” tartott. Ausztriában ebben az évben további két fiatalt tartóztattak le terrorcselekmény előkészítése miatt.⁴¹
- 2024. augusztus 15-én az írországi Galway városában egy 16 éves fiú egy katonai laktanyát elhagyó járműhöz lépett, és késsel megsebesítette a jármű sofőrjét a karján, a mellkasán, az arcán és a hasán. A támadás mögött dzsihadista motiváció húzódott.⁴²

Ezekből a rövid esetbemutatókból is jól látható, hogy a dzsihadista motivációjú terrortámadások – noha „mindössze” a képzeletbeli dobogó harmadik fokán foglalnak helyet a szeparatista és a szélsőbaloldali háttérű terrortámadások után, mégis – komoly kockázatot jelentenek szerte Európában.

A magányos merényletek karakterisztikái és azok alakulása a TE-SAT alapján

Amint azt a bevezetőben is kiemeltem, az utóbbi évtizedekben megnövekedett a magányos merényletek esetszáma szerte az Európai Unióban, ebből pedig az következett, hogy a magányos merényletekkel kapcsolatos tudományos vizsgálatok is nagyobb hangsúlyt kaptak. Noha nem elsősorban a tudományos kíváncsiság kielégítése céljából, de az Europol

³⁹ Europol 2024.

⁴⁰ Europol 2025.

⁴¹ Europol 2025.

⁴² Europol 2025.

is nagy hangsúlyt fordít az ilyen jellegű támadások karakterisztikáinak bemutatására, elemzés-értékelésére a TE-SAT-jelentésekben.

Az EU tagállamai egyaránt úgy ítélik meg, hogy a dzsihadista és a szélsőjobboldali terrorizmus, valamint az erőszakos szélsőségeség kapcsán a legnagyobb fenyegetést a magányos elkövetők jelentik, akik saját elhatározásukból hajtanak végre erőszakos cselekményeket anélkül, hogy nagyobb terrorszervezetek irányítanák őket. Az IS és az al-Kaida ideológiája már régóta arra motiválja az egyéni híveket, hogy magányos elkövetőként támadjanak, továbbá a dzsihadista ideológia által hirdetett „mártírrá válás” ugyancsak ösztönzést jelenthet a potenciális magányos merénylet számára.⁴³

Egy másik fontos kérdés a magányos merénylet esetében a pszichopatológia, vagyis az, hogy a magányos merénylet mentálisan zavart személyek-e vagy sem, ha pedig azok, akkor hogyan befolyásolja patológiájuk a radikalizálódás folyamatát és az erőszakos bűnelkövetést. Ezzel kapcsolatban az Europol álláspontja, hogy sok esetben nem lehet egyértelmű határvonalat húzni a terrorcselekmények és a mentális zavarban szenvedő személyek által elkövetett erőszakos bűncselekmények között. Egyes mentális zavarokkal élő egyének radikalizálódásra utaló jeleket mutathatnak, amelyek azonban inkább betegségük következményei, semmint ideológiai meggyőződésből fakadó motivációk. Ennek ellenére előfordulhat, hogy olyan elkövetési módokat alkalmaznak, amelyek tipikusak egyes terrorszervezetek esetében, vagy amelyeket azok propagálnak. Végül soron egy támadás elkövetésének eldöntése mögött többféle motiváció is húzódhat, és az elkövetés szándéka csupán egy azon tényezők közül, amelyeket figyelembe kell venni az egyén által jelentett fenyegetettség értékelésekor. A pszichológiai kockázatbecslés során ezért multidiszciplináris megközelítésre van szükség, amely figyelembe veszi a személy aktuális mentális állapotát, kórelőzményét, kognitív torzításait, valamint a társas és a környezeti hatásokat egyaránt.⁴⁴

A TE-SAT statisztikái alapján 2019-ben 3 magányos merényletet követtek el,⁴⁵ míg 2020-ban a magányos merényleteket főként a dzsiháddal kapcsolódó ideológiák mentén hajtották végre, de megjelentek komolyabb pszichopatológiai tünetegyüttesek is. Például 2020. január 3-án egy 22 éves, iszlám hitre áttért francia férfi egy embert halálra késelt, további két személyt pedig megsebesített a franciaországi Villejuif (Val-de-Marne) egyik parkjában. A támadót a rendőrség lelőtte. A férfi korábban súlyos mentális betegséggel küzdött, vélhetően paranoid skizofréniában szenvedett.⁴⁶ 2021-ben a magányos merényleteket a dzsihadista és a szélsőjobboldali háttérű terrorizmussal összefüggésben követték el az EU tagállamaiban,⁴⁷ míg 2022-ben a magányos támadások az erőszakos szélsőségesekhez társultak.⁴⁸ 2022-ben 4 szélsőjobboldali és 2 dzsihadista háttérű magányos merénylet követett el támadást – mindannyian 16 és 20 év közötti férfiak voltak, és az online térben radikalizálódtak. Ezzel kapcsolatban a jelentés külön ki is tér arra, hogy a magányos merénylet radikalizálódásának színtere elsősorban az online közösségi

⁴³ Europol 2020.

⁴⁴ Europol 2020.

⁴⁵ Europol 2020.

⁴⁶ Europol 2021.

⁴⁷ Europol 2022.

⁴⁸ Europol 2023.

platformok, és a jelentések szerint a 16–30 éves korosztály az online radikalizációs folyamatok elsődleges célcsoportja.⁴⁹

Az egyedül elkövetett, illetve kis csoportokhoz köthető támadások előrejelzése és megelőzése rendkívül nehéz feladat. A radikalizálódott, erőszakossá váló egyéneknek nincs egységes, jól körülhatárolható profilja,⁵⁰ ugyanakkor a bűnügyi profilalkotás segítheti a magányos merénylek felderítését,⁵¹ különösen annak pszichológiai irányzata.

A magányos merényletek és a pszichopatológia kapcsolata esetismertetések tükrében

A pár sorral feljebb említett 2020-as eset mellett még jó néhány magányos, mentális zavarral küzdő elkövető által végrehajtott terrorcselekményről van információnk.

- A 2018. május 5-én Hágában történt késeléses támadás elkövetőjének tárgyalásán a bíróság megállapította, hogy a cselekmény nem terrorista indítatásból történt, hanem pszichotikus zavar következményeként. Az ítélet szerint az elkövető radikális és szélsőséges gondolatai paranoid pszichózisának következményeként jelentkeztek.⁵²
- Ezzel szemben a 2019. március 18-i utrechti támadás elkövetőjét terrorizmus miatt ítélték el, azonban az ítélet indoklása kiemeli, hogy személyiségzavara jelentős szerepet játszott a cselekmény motivációjában.⁵³
- 2019. augusztus 10-én egy 21 éves férfi vadászfegyverekkel próbált támadást végrehajtani a Bærum városában található al-Noor Iszlám Központ ellen, miután a családi otthonukban megölte kínai származású mostohanővérét. A támadó erőszakkal hatolt be az iszlám központba, ahol azonban a bent tartózkodó személyek lefegyverezték és feltartóztatták, mielőtt a rendőrség őrizetbe vette volna. Az incidens során egy személy könnyebb sérüléseket szenvedett a dulakodás közben, de lövés nem dördült el. A támadást megelőzően az elkövető támadási nyilatkozatot tett közzé az *Endchan* nevű online fórumon, ahol egyúttal kijelentette, hogy a christchurchi támadó inspirálta cselekedetét.⁵⁴
- 2021 novemberében egy 28 éves, palesztin származású férfi késsel megsebesített három embert a Nürnberg–Passau között közlekedő expresszvonaton. Az elkövető telefonján az IS propagandavideóit találták meg a nyomozók, ugyanakkor a támadás után elsőként egy pszichiátriai intézetbe szállították, mivel korábban paranoid skizofréniával diagnosztizálták.⁵⁵
- Szintén 2021 novemberében az iraki születésű, jordániai származású, 32 éves Emad al-Swealmeen egy liverpooli nőgyógyászati klinika közelében, egy taxiban robbantott pokolgépet – a támadásban csak az elkövető vesztette életét. A vizsgálat

⁴⁹ Europol 2023.

⁵⁰ HALLER–IVASKEVICS 2020.

⁵¹ LOHNER 2023.

⁵² Europol 2020.

⁵³ Europol 2020.

⁵⁴ Europol 2020.

⁵⁵ SZABÓ 2023.

megállapította, hogy al-Swealmeen korábban kényszergyógykezelés alatt állt, valamint depressziót és poszttraumás stressz-zavart diagnosztizáltak nála.⁵⁶

- 2022 májusában Aachenben egy 31 éves iraki állampolgár késsel támadt az egyik regionális vonat utasaira, öt személy megsérült. A támadót korábban, 2017-ben már vizsgálták esetleges dzsihadista szélsőséges tevékenységben való érintettsége miatt, azonban a rendelkezésre álló adatok alapján nem utalt semmi arra, hogy a támadás mögött dzsihadista motiváció állt volna. A férfi a támadás idején feltehetően mentális zavarokkal küzdött.⁵⁷
- Zania Matapour, a 42 éves, iráni származású norvég állampolgár 2022 júniusában lőfegyverekkel tüzet nyitott egy oslói melegbár teraszára, megölve ezzel két embert és megsebesítve további 21 főt. Matapour 2013 óta rokkantsági nyugdíjat kapott, egy 2021-ben készült pszichiátriai vizsgálat depressziót, PTSD-t, téveszméket és koncentrációs nehézségeket állapított meg nála.⁵⁸
- 2023. december elején egy magányos elkövető két embert megölt és egy másikat megsebesített egy késsel Párizsban. A támadás motivációja ismeretlen.⁵⁹

A magányos merényletök kapcsán egy fontos dolgot ki kell emelnünk a fenti rövid esetek és a TE-SAT által feltárt karakterisztikák tükrében: a magányos merényletök tipológiája jóval összetettebb, mintsem hogy a magányos merényletöket mindössze pszichopatológiájuk és diszfunkcionális személyiségműködésük alapján vizsgáljuk és tipizáljuk. A patológiai érintettség mindössze az egyik aspektusa a magányos merényletek elkövetőinek, ami predesztinálhatja a potenciális elkövetőket a szélsőséges eszmék internalizálására és a radikalizációra. A másik fontos kérdés az internalizált ideológia: ahogy azt láttuk, az EU-ban elkövetett magányos merényletek mögött – az elkövetők pszichés érintettsége mellett – meghúzódik dzsihadista, szélsőbaloldali, szélsőjobboldali és szeparatista motiváció is – vagyis a magányos merényletök az általuk választott ideológia alapján is osztályozhatók, ez a felismerés pedig fókuszálhatja az őket célzó vizsgálatok irányát és tárgyát.

Összegzés

Kijelenthetjük, hogy az Európai Unió egyes tagállamaiban a terrorizmus komoly kockázatot és kihívást jelent az utóbbi években, és a terrortámadások prevalenciája fokozatosan emelkedik, amely tendencia mögött gazdasági, társadalmi és politikai okok egyaránt meghúzódhatnak.

A terrorizmus főbb típusai, trendjei, ideológiái mind megjelennek az EU-ban, legyen szó dzsihadista, szélsőjobboldali, szélsőbaloldali, szeparatista támadásról vagy magányos merényletök által végrehajtott terrorcselekményekről. Az Europol által minden évben közzétett TE-SAT-jelentések áttekintése után az is kijelenthető, hogy a leginkább érintett területek az EU nyugati és déli tagállamai, főként Franciaország, Németország, Spanyolország és Olaszország. Az is megállapítható a TE-SAT-jelentések alapján, hogy az EU-ban

⁵⁶ SZABÓ 2023.

⁵⁷ Europol 2023.

⁵⁸ SZABÓ 2023.

⁵⁹ Europol 2024.

az etnonacionalista, szeparatista háttérű támadás előfordulása a leggyakoribb, amit a szélsőbaloldali támadások követnek. A közhiedelemmel ellentétben pedig a dzsihadista indíttatású támadások „mindössze” a harmadik leggyakoribb terrorizmustípus az EU-ban.

A TE-SAT-jelentések alapján arra is fontos rámutatni, hogy a magányos merénylek tipológiája jóval komplexebb és szerteágazóbb, mint azt elsőre gondolnánk. Jól körvonalazódik, hogy a magányos merényletek mögött nem csak pszichopatológiai kórképek és mentális zavarok húzódnak meg, mint azt gyakran feltételezzük,⁶⁰ és a *magányos merényletek* terminológia is összetettebb keretrendszerben értelmezendő, mint elsőre tűnik. A bemutatott esetek arra engednek következtetni, hogy a magányos merénylek bizony több esetben 1. valamely terrorista csoport szélsőséges nézeteit és ideológiáit internalizálják és annak nevében cselekednek; 2. előfordul, hogy valamely terrorszervezet támogatását élvezik, tettüket mégis egyedül követik el; 3. a pszichopatológia esetükben nem determinált, hanem inkább predestinált jelleggel azonosítható. Mivel a magányos merénylek jelentette veszély egyre jelentősebb az Európai Unióban, és a jelenségről a fokozott tudományos érdeklődés ellenére is még kevés megbízható információ áll rendelkezésünkre, empirikus vizsgálatuk mindenképpen szükséges – mind a gyakorlat, mind a tudomány számára.

Felhasznált irodalom

- AKHGAR, Babak – WELLS, Douglas – BLANCO, José María szerk. (2020): *Investigating Radicalization Trends. Case Studies in Europe and Asia*. Cham: Springer. Online: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-25436-0>
- ARADI Hanga Zsófia (2022): Terrorcselekménynek minősítették a pozsonyi lövöldözést, a támadónak hosszú listája volt a kiszemelt célpontjairól. *Telex*, 2022. október 19. Online: <https://telex.hu/kulfold/2022/10/19/terrorcselekmeny-szlovakia-pozsony-lovoldozes-gyilkossag>
- BAKRÓ-NAGY Ferenc (2025): Elfogott egy gimnáziumi meszárlással fenyegetőző 19 éves férfit a TEK. *Telex*, 2025. március 29. Online: <https://telex.hu/belfold/2025/03/29/tek-gimnazium-kivegzes-fenyegetes>
- BÁNÁTI Anna (2025): Pedofilképeket istaláltak annaka norvég férfinaka telefonján, akikét éve tömegmeszárlásra készült Magyarországon. *Telex*, 2025. április 13. Online: <https://telex.hu/belfold/2025/04/13/norveg-ferfi-terrorcselekmey-meszarlas-gyanu-pedofil-kepek>
- CHALECKI, Elisabeth L. (2002): A New Vigilance: Identifying and Reducing the Risks of Environmental Terrorism. *Global Environmental Politics*, 2(1), 46–64. Online: <https://doi.org/10.1162/152638002317261463>
- CONNOR, J. – FLYNN, C. R. (2015): *Report: Lone Wolf Terrorism*. Washington, D. C.: National Security Critical Issue Task Force.
- DA SILVA, Caroline et al. (2024): Risk and Protective Factors Associated with Violent Extremism: A Multilevel and Interdisciplinary Evidence-Based Approach. *Perspectives on Terrorism*, 18(3), 69–89. Online: <http://dx.doi.org/10.19165/2024.9365>

⁶⁰ HALLER-IVASKEVICS 2020.

- DÉVAI László (2025): Nyolc embert terrorizmus gyanújával vettek őrizetbe Nagy-Britanniában. *Telex*, 2025. május 4. Online: <https://telex.hu/kulfold/2025/05/04/london-nyolc-ember-orizetbe-vettek-terrorizmus>
- EMBAR-SEDDON, Ayn (2002): Cyberterrorism: Are We Under Siege? *American Behavioral Scientist*, 45(6), 1033–1043. Online: <https://doi.org/10.1177/0002764202045006007>
- ERDÉLYI Ákos (2022): Az ámokfutás és a pszichopatológiai terrorizmus lélektana. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 10(2), 91–110. Online: <https://doi.org/10.32561/nsz.2022.2.7>
- Europol (2020): *European Union (EU) Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2020*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/european_union_terrorism_situation_and_trend_report_te-sat_2020_0.pdf
- Europol (2021): *European Union (EU) Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2021*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2021_0.pdf
- Europol (2022): *European Union (EU) Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2022*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Tesat_Report_2022_0.pdf
- Europol (2023): *European Union (EU) Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2023*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/European%20Union%20Terrorism%20Situation%20and%20Trend%20report%202023.pdf>
- Europol (2024): *European Union (EU) Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2024*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/TE-SAT%202024.pdf>
- Europol (2025): *European Union (EU) Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2025*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU_TE-SAT_2025.pdf
- FAGGYAS Attila – RÉMAI Dániel (2024): A modern és posztmodern terrorizmus: változatos elkövetési módszerek és eszközök. *Magyar Rendészet*, 24(2), 259–272. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2024.2.16>
- FARKAS Johanna (2016): A magányos merénylők radikalizálódása. *Acta Humana – Emberi Jogi Közlemények*, 4(5), 17–31.
- FARKAS Johanna (2022): A vallási szélsőségek és radikalizáció pszichológiai mechanizmusai. In M. SZABÓ Miklós (szerk.): *A hadtudomány aktuális kérdései napjainkban I.* Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 105–120.
- FARKAS Johanna (2023): Az iszlám radikalizálódás pszichológiai háttere. A push-pull rizikófaktorok aspektusa. *Magyar Rendészet*, 23(3), 159–173. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2023.3.10>
- GÄRTNER, Heinz (2014): Where is Europe? In POSPISIL, Jan – GÜNAY, Cengiz: *Global Shifts and Europe*. [H. n.]: Facultas, 11–28.
- GILL, Paul – HORGAN, John – DECKERT, Paige (2014): Bombing Alone: Tracing the Motivation and Antecedent Behaviors of Lone-Actor Terrorists. *Journal of Forensic Sciences*, 59(2), 425–435. Online: <https://doi.org/10.1111/1556-4029.12312>
- GREENBURG, Michael M. (2011): *The Mad Bomber of New York: The Extraordinary True Story of the Manhunt That Paralyzed a City*. New York: Union Square Press.

- GULLESTAD, Siri Erika (2017): Anders Behring Breivik, Master of Life and Death: Psychodynamics and Political Ideology in an Act of Terrorism. *International Forum of Psychoanalysis*, 26(4), 207–216. Online: <https://doi.org/10.1080/0803706X.2017.1333138>
- HAHN, Lindsay et al. (2025): Investigating the Role of Morality in Lone-Actor Terrorist Motivations and Attack Severity. *Terrorism and Political Violence*, 37(2), 169–185. Online: <https://doi.org/10.1080/09546553.2023.2282461>
- HALLER József – IVASKEVICS Krisztián (2020): Terrorizmus. In HALLER József (szerk.): *Bűntettek kriminálpszichológiája*. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 237–270.
- HAMM, Mark S. – SPAAJ, Ramon (2015): *Lone Wolf Terrorism in America: Using Knowledge of Radicalization Pathways to Forge Prevention Strategies*. Washington, D. C.: National Institute of Justice.
- HARTLEB, Florian (2020): *Lone Wolves. The New Terrorism of Right-Wing Single Actors*. Cham: Springer. Online: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-36153-2>
- JACOBSEN, Colin – MAIER-KATKIN, Daniel (2015): Breivik's Sanity: Terrorism, Mass Murder, and the Insanity Defense. *Human Rights Quarterly*, 37(1), 137–152. Online: <https://doi.org/10.1353/hrq.2015.0011> ; DOI: <https://doi.org/10.1353/hrq.2015.0011>
- JACOBSEN, Jeppe T. (2022): Cyberterrorism: Four Reasons for its Absence – So Far. *Perspectives on Terrorism*, 16(5), 62–72.
- KAISER Ferenc – TÁLAS Péter (2012): Politikai erőszakformák. *Nemzet és Biztonság*, 5(5–6), 133–156.
- KANOL, Eylem (2022): Contexts of Radicalization of Jihadi Foreign Fighters from Europe. *Perspectives on Terrorism*, 16(3), 4–21.
- KELLY, Megan – ROTHERMEL, Ann-Kathrin – SUGIURA, Lisa (2024): Victim, Violent, Vulnerable: A Feminist Response to the Incel Radicalisation Scale. *Perspectives on Terrorism*, 18(1), 91–119. Online <https://pt.icct.nl/article/victim-violent-vulnerable-feminist-response-incele-radicalisation-scale>
- KORINEK László (2020): A terrorizmus. In BARABÁS A. Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia*. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 493–504.
- LOHNER Klaudia (2023): Profilalkotás a terrorelhárításban – profilozzuk-e a magányos elkövetőket? *Scientia et Securitas*, 4(1), 44–50. Online: <https://dx.doi.org/10.1556/112.2023.00138>
- LÓPEZ WERNER, Elena A. (2025): Typology of Terrorist Profiling Using Centrality Metrics: Hinge Figures, Influential Operatives and Trusted Assets. *Terrorism and Political Violence*, 37(5), 573–588. Online: <https://doi.org/10.1080/09546553.2024.2342866>
- MARTIN, Gus – MARTIN, C. A. (2003): *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- MAULANA, Iwa – INDRIANA, Dewi – GOEI, Gatot (2022): The Relevance of High-Risk Prisons to Indonesia's Preventing Violent Extremism Policy. *Perspectives on Terrorism*, 16(3), 22–36.
- MELLE, Ingrid (2013): The Breivik Case and What Psychiatrists Can Learn from It. *World Psychiatry*, 12(1), 16–21. Online: <https://doi.org/10.1002/wps.20002>
- MELOY, J. Reid – HABERMEYER, Elmar – GULDIMANN, Angela (2015): The Warning Behaviors of Anders Breivik. *Journal of Threat Assessment and Management*, 2(3–4), 164–175. Online: <https://doi.org/10.1037/tam0000037>

- MERINGOLO, Patrizia (2020): *Preventing Violent Radicalisation in Europe. Multidisciplinary Perspectives*. Cham: Springer. Online: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-52048-9>
- MILLER, Laurence (2006): The Terrorist Mind: II. Typologies, Psychopathologies, and Practical Guidelines for Investigation. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 50(3), 255–268. Online: <https://doi.org/10.1177/0306624X05281406>
- MOLNÁR Réka (2024): Osztrák belügyminiszter: Vércfürdőre készültek a terroristák a bécsi Taylor Swift koncerten. *Telex*, 2024. augusztus 8. Online: <https://telex.hu/kulfold/2024/08/08/iszlam-allam-merenylet-taylor-swift-becs>
- ORTIZ Antonio (2024): Az Europol terrorizmus elleni küzdelemben nyújtott szerepe: több mint 25 éves partnerség. *Belügyi Szemle*, 72(9), 1649–1661. Online: <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2024.v72.i9.pp1649-1661>
- PETHŐ-KISS, Katalin (2022): Understanding the Drivers behind Offenders Attacking European Religious Sites – Five Cases. *Perspectives on Terrorism*, 16(5), 82–100.
- PÉK Richárd Tamás (2022): Kitekintés a terrorizmus definiálásának problémájára a tudományos kutatásokban. *Belügyi Szemle*, 70(12), 2611–2630. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.12.4>
- PIERRE, Joseph M. (2025): Conspiracies Gone Wild: A Psychiatric Perspective on Conspiracy Theory Belief, Mental Illness, and the Potential for Lone Actor Ideological Violence. *Terrorism and Political Violence*, 37(4), 550–569. Online: <https://doi.org/10.1080/09546553.2024.2329079>
- RÉMAI Dániel (2020): A társadalmi jelzőrendszerek szerepe a radikalizáció korai felismerésében. *Arc és Álarc*, 4(1), 185–218.
- RÉMAI Dániel (2024): Mennyire hatékony a brit börtönderadikalizációs modell? In CZENCZER Orsolya (szerk.): „Mindennek a lélek a rendje...” *Tanulmányok a 65 éve született Ruzsonyi Péter emlékére*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 283–296. Online: https://doi.org/10.36250/01231_20
- SCHUURMAN, Bart (2018): Research on Terrorism, 2007–2016: A Review of Data, Methods, and Authorship. *Terrorism and Political Violence*, 32(5) 1011–1026. Online: <https://doi.org/10.1080/09546553.2018.1439023>
- SZABÓ Zoltán (2023): A dzsihadista merényletekben 2015 óta bekövetkezett változások Nyugat- és Észak-Európában. A dzsihadista merényletek változásai. *Scientia et Securitas*, 4(1), 10–19. Online: <https://doi.org/10.1556/112.2023.00143>
- VAN OORSCHOT, Irene et al. (2024): Grounds for Cooperation in the Radicalisation Governance Milieu? A Qualitative Exploration of Stakeholder Issue Frames of Online Radicalisation. *Perspectives on Terrorism*, 18(3), 135–151. Online: <http://dx.doi.org/10.19165/2024.7550>
- VETTER Dániel (2024): Az Europol együttműködés tapasztalatai. *Belügyi Szemle*, 72(9), 1575–1588. Online <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2024.v72.i9.pp1575-1588>
- VILÁGI Máté (2025): Egy 14 éves fiú terrortámadást tervezett egy bécsi pályaudvaron, de még időben letartóztatták. *Telex*, 2025. február 19. Online: <https://telex.hu/kulfold/2025/02/19/ausztria-becs-letartoztat-as-palyaudvar-terrortamadas-terv>